

HUMANISTI

SUOMEN HUMANISTILIITTO RY - FINLANDS HUMANISTFÖRBUND RF 1/2015

Pääkirjoitus

Tiina Vilponen
Hyvä Humanisti!

Kesän satoa

Irma Peiponen:
Ajatuksia niukkuuden maailmassa
Kohti ihmisoikeuskulttuuria
Anni Ahtola:
Yksilöllisyyden kunnioittamisesta
työkaluja sosiaalisten riskien
hallintaan
Jari Papunen:
Taksvärkkiä ja rauhanfilosofiaa

Kirja-arviot

Jouni Huhtanen:
Tieteen uudet näkymät
Kapitalistin tulevaisuus
Gun Winter:
Ihmisen evoluutio ja uskonto

Vaikuttamistyötä

Suomen poliittisille puolueille

Tapahtumakalenteri

Helsingin humanistiyhdistys ry

Kirjoittajien näkemykset eivät välttämättä vastaa Suomen humanistiliiton näkemyksiä.

Humanisti-lehti tarjoaa areenan yhteiskuntafilosofiselle, eettiselle ja katso-
mukselliselle pohdinnalle sekä esittelee humanismiin liittyviä kiinnostavia
aiheita kulttuurihistoriasta ihmisoikeuskysymyksiin.

HUMANISTI

Julkaisija

SUOMEN HUMANISTILIITTO RY
FINLANDS HUMANISTFÖRBUND RF

Toimitus

lehti@humanistiliitto.fi

Päätoimittaja

Tiina Vilponen

Taitto, ulkoasu ja kuvat

Marja Paalanen

Tilaaajalle

Lehdestä ilmestyy 4 numeroa vuodessa.
Vuosikerran hinta on 25 euroa. Suomen
humanistiliiton jäsenmaksu sisältää
tilauksen. Suomen humanistiliitto on
Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto
Kultti ry:n jäsen.

Kirjoittajalle

Aineistot ja ehdotukset seuraavaan
Humanisti-lehteen tulee lähettää osoitteen
lehti@humanistiliitto.fi

Ilmoittajalle

Kokosivu 270 euroa, puolisivu 150 euroa,
neljännessivu 85 euroa, takakansi 370
euroa. Lisävärit ja pienemmät koot so-
pimuksen mukaan.



Hyvä humanisti!

Kesä koitti ennen kuin saimme toistaiseksi voimassa olevan varmuuden siihen, miten Humanisti-lehden käy. Jotta lehden jatko voidaan turvata, päädyimme julkaisemaan lehden tästä numerosta alkaen sähköisessä muodossa. Jos tilaajalle ei ole tiedoissamme sähköpostiosoitetta, lähetämme lehdestä tulostetun version. Toivomme, että sähköinen lehti tavoittaa jatkossa mahdollisimman monen – näin saamme pidettyä lehden kulut kohtuullisina.

Sähköinen lehti mahdollistaa humanismin ilosanoman leviämisen aiempaa nopeammin ja entistä laajemman lukijakunnan luokse, mikä toivottavasti myös lisää lehden tunnettavuutta.

Lehteä koskevasta muutoksesta huolimatta moni asia on yhä ennallaan. Kuten tapahtumakalenterista voi lukea, Helsingissä maksuttomat keskustelutilaisuudet jatkuvat ja syksyllä on luvassa myös muita mielenkiintoi-

sia tapahtumia, kuten Humanismin päivät. Päivitämme tapahtumatietoja sekä julkaisemme kirjoituksia liiton kotisivuilla osoitteessa www.humanistiliitto.fi. Syksyllä ilmestyvissä lehdissä esille nousee muun muassa liiton kansainvälinen yhteistyö, joka tarjoaa näkökulmia ja keskustelukumppaneita ajankohtaisissa kysymyksissä. Juttuideoita ja kirjoituksia saa edelleen lähettää osoitteeseen lehti@humanistiliitto.fi

Tässä numerossa huomio kiinnittyy tämän sivun alussa olevaan tervehdykseen. Mitä on hyvä? Entä millaista on humanismi parhaimmillaan? Kirjoituksissa pohditaan muun muassa rauhaa, ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kiitos kaikille tämän numeron toteuttamiseen osallistuneille!

Helsingissä Eino Leinon päivänä
6.7.2015
Tiina Vilponen



Ajatuksia niukkuuden maailmassa

Irma Peiponen

Ville Lähde johdatteli Helsingin humanisteja joulukuussa niukkuuden maailmaan. Talouspolitiikka globaalissa kapitalismissa elää omaa elämäänsä.

Maapallon ihmiset ja valtiot ovat vahvasti riippuvaisia toisistaan. Turvallisuuspolitiikassa sen koemme selvästi. Sieltäkin jäljet johtavat pintaa raaputtamalla luonnon ja inhimillisten resurssien jakoon. Vaikka Suomi on arvioitu maailman vakaimmaksi maaksi (Fund for peace -tutkimuslaitos), epävakaus muualla on myös meidän ongelmamme. Turvallisuuden tarvitaan vakautta ja ennustettavuutta. Keskeistä on miettiä, miten sitä saadaan ja harjoittaa sen mukaista politiikkaa.

Ville Lähde johdatteli Helsingin humanisteja joulukuussa niukkuuden maailmaan. Talouspolitiikka globaalissa kapitalismissa elää omaa elämäänsä. Lähde (niin kuin monet muut) vaatii, että talouspolitiikasta pitää tulla poliittisen kiistan kohde.

Onneksi näin alkaa hitaasti jo käymään. Esimerkiksi Englannissa ovat opiskelijat vaatineet monipuolisempaa taloustieteen opetusta. Suomessa ja muualla Euroopassa ovat tutkijat, Thomas Piket ehkä tunnetuin, osoittaneet, miten parissa vuosikymmenessä nimenomaan ylimmän yhden prosentin tulot ovat huimasti kasvaneet. Myös nobelisti Harvardin yliopiston

professori Eric Maskin (HS 4.1.2015) osittaa tilastoilla, että vaikka henkeä kohden laskettu kansantuote on kasvanut kehittyvissä maissa, se ei ole ratkaissut köyhyyden ongelmaa. Kehitysmaat tarvitsisivat aikaa kouluttaakseen väestöään ja sopeutuakseen globaaliin talouteen.

Lähtökohdat ja peritty tilanne näkyy kehitysmaissa, mutta myös meidän yltäkylläisessä maailmassamme. Se aiheuttaa hitautta ja vaatii aikaa, sanoo Lähde. Opittuja tapoja, rakennettua infrastruktuuria ja energian käyttötapoja ei niin vain voi mahtikäskyllä muuttaa. Eriarvoisuutta ja kulutusta kokonaisuutena on vähennettävä. On siirryttävä kohti eettistä kulutusta, sillä nyt ulkoistamme sosiaaliset sekä ympäristöongelmat ja aiheutamme näin turvattomuutta.

Lähde käy kirjassaan tarkasti läpi luonnon kiertokulkua ja energiankäytön laskelmien ongelmia todeten maailman toimivan paljolti fossiilisten polttoaineiden, nimenomaan öljyn varassa. Ilmastonmuutos ja öljyvarojen rajallisuus pakottaa miettimään koko infrastruktuurin muutosta. Energiateknologian muutos on ollut hidasta. Siksi kulutusta on pystyttävä vähentämään



ja näin hankkimaan aikaa vaihtoehtoisen infrastruktuurin rakentamiselle.

Makean veden ja ruuan riittäminen ainakin toistaiseksi kasvavalle väestölle on ongelma. Viljelytapoja pitää pystyä muuttamaan, ottamaan niin tieteellinen tieto kuin käytännön peritty tieto käyttöön. Sillä, miten maata käsitellään, on merkitystä niin meillä kuin kehitysmaissa. Kehitysyhteistyössä on hyviä esimerkkejä siitä, miten ekolannoitteilla ja sopivilla kasvilajikkeilla voidaan saada muutosta aikaiseksi. Myös FAO on alkanut tehdä tällaista työtä. Kun ihmisten ruokaturva lisääntyy, he ymmärtävät, että köyhyyden kierteen voi katkaista. Silloin lasten kouluttaminen ja ympäristöasiatkin alkavat kiinnostaa.

Vesi ja viljelymaa ovat niitä resursseja, joiden hallinnasta taistellaan, esimerkiksi Lähi-idässä ja Itä-Afrikassa. Niukkuutta voidaan myös siirtää, niin kuin Kiina esimerkiksi tekee ostamalla maata Afrikasta. Tuoreita vihanneksia saatetaan tuottaa Euroopan markkinoille kasvattamalla niitä Afrikan auringossa ja kastelemalla syvällä olevalla ja niukalla pohjavedellä ja EU:nkin troolarit tyhjentävät Afrikan rantavesiä kaloista. Teollisuusmaat taas ajavat kauppapolitiikallaan monia kehittyviä maita ahtaalle, tai valtio esimerkiksi Brasilia vientituotteita ja niistä hyötyviä suosiessaan ajaa ahtaalle maattomia ja toisenlaisessa todellisuudessa eläviä intiaaneja. Ulkoistamme resurssien niukkuuden.

On kuitenkin muistettava myös tieteen saavutukset. Kasveja voidaan muuntaa kestävämpään paremmin kuivuutta ja satoja voidaan kasvattaa. Me ihmiset myös voimme muuttaa kulutustottumuksiamme kestävämpään suuntaan.

Lähde käyttää termiä ”ympäristön yhteishyvä” puhuessaan ympäristön eri ilmiöiden keskinäisistä vaikutussuhteista, mitkä ovat inhimillisen toiminnan taustaehtoja. Esimerkiksi mehiläiset tekevät meille paljon ilmaista työtä. Ympäristön yhteishyvää ei ole valmiina, sillä luonto ei ole ikuinen nykyhetki, sanoo Lähde. Ympäristön yhteishyvä on siksi määriteltävä kulloisenkin tilanteen ja tarkoituksen mukaan. Filosofina Lähde laittaa paljon painoa käsitteiden selkeyttämiseen. Niiden avulla maailmaa voi tarkastella eri näkökulmista. Siksi tieteellinen puhe on myös käsitteiden välistä kamppailua.

Lähde lähestyy niukkuuden maailmaa resurssikäsitteen avulla ja erottelee erilaisia niukkuuden muotoja. Se on kokonaisvaltaista maailman ymmärtämistä ja työstämistä. Tieto resursseista on epävarmaa, sillä maailma muuttuu, ja tietämyksen muutokset osallistuvat maailman muutoksiin. Muutokset voivat ratkaista tai helpottaa niukkuutta, mutta tuoda mukanaan myös uusia ongelmia. Esimerkiksi öljyhiekka ja arktinen öljynporausta ovat tällaisia.

Toisaalta teknologia pystyy ratkaisemaan osan ongelmista ja ehkä jopa lisäämään myös sosiaalista ja ympäristön hyvää. Rohkaiseva uutinen esimerkiksi viime päivinä on ”aurionkukka”, auringosta energiaa ottava peilijärjestelmä, joka pystyy tuottamaan pienille paikallisille yhteisöille sähköä ja merivedestä käyttövoimaa. Tulevaisuus riippuu siis myös tieteen ja tekniikan sosiaalisesta luonteesta: mihin asioihin kiinnitetään huomio ja mitä jätetään sivuun.

Niukkuus ja runsaus eivät ole vain pelkkiä luonnon tosiasioita, vaan mitä



monimaisemissa suhteissa yhteiskuntaan ja ympäristöön. Vauraus ja runsaus yhtäällä perustuu niukkuuden luomiseen toisaalla. Jos sosiaalinen koheesio murtuu runsauden ulkopuolella, sitä vaikeammaksi nykyinen elämä käy. Terrorin omaksuneet sotilaalliset ryhmittymät, jotka riehuvat uskonnon nimissä, aiheuttavat pelkoa ja varautumista muualla. Aseista ei näytä olevan niukkuutta näissä ryhmissä ja niillä sitten voi ottaa valtaa ja muita resursseja.

Työttömyys, erikoisesti nuoriso-työttömyys, on resurssien tuhlaus-

ta, mikä voi kostautua vauraissakin maissa. Ihmisten, joilla ei ole mitään menetettävää, on vaikea ymmärtää sosiaalisen koheesio-merkitystä ja vallitsevaa talouspuhetta.

Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen vaatii sekin uudenlaista talousajattelua ja poliittista ymmärrystä siitä, että ongelmia ei voi ulkoistaa.

Talous, ympäristö ja sosiaalinen kehitys on saatava tasapainoon, niin kuin YK vaati jo vuonna 1985 ns. Brundtlandin komission mietinnössä.

Kohti ihmisoikeuskulttuuria

Irma Peiponen

Julkisuudessa keskustellaan lasten huostaanotoista, potilaiden itsemääräämisoikeudesta, alkoholi- ja huumeongelmista, vanhusten kohteista tai köyhyydestä.

Helsingin Humanistiyhdistyksessä on tänä keväänä keskusteltu ihmisoikeuksista, joita me suomalaiset pidämme ehkä liiankin itsestään selvinä. Viranomaiset ovat vastuussa siitä, että ihmisoikeuksia ja niitä suojaavia lakeja noudatetaan, mutta me kaikki muutamme ihmisoikeuksia todeksi. On päästävä teoriasta käytäntöön. Tarvitsemme asennemuutosta.

Suomi valtiona on ratifioinut kansainväliset sopimukset muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Tun-

nollisesti on katsottu, että lainsäädäntö vastaa allekirjoitettuja sopimuksia. Vammaisten oikeuksien sopimus on vielä kesken ja saamelaiden maaoikeudet edelleen ratkaisematta. Kun sopimusten toteutumista tarkastellaan, on YK:n ihmisoikeusneuvosto huomauttanut Suomea mm. siitä, että naiseen ja lapsiin kohdistuva väkivalta on pahaa. Turvakotipaikkoja ei ole riittävästi.

Työmarkkinoilla naiset ovat syrjityssä asemassa mm. palkkakehityksessä. Syrjintää esiintyy muitakin ryh-



miä kohtaan. Kansalliset vähemmistöjä ja maahanmuuttajia kohdellaan epäasiallisesti. Oikeuskäsittelyt vievät meillä monesti liian pitkän ajan.

Julkisuudessa keskustellaan lasten huostaanotosta, potilaiden itsemääräämisoikeudesta, alkoholi- ja huumeongelmasta, vanhusten kohtelusta tai köyhyydestä. Miellämmekö, että nämä asiat ovat ihmisoikeuskysymyksiä. Viranomaiset tarvitsevat koulutusta. Asioihin on suhtauduttava vakavasti.

Lääkäriin tulisi pystyä tunnistamaan ihmiskaupan uhri, opettajan puuttumaan koulukiusaamiseen, sosiaaliviranomaisen olisi ymmärrettävä, mitä tarkoittaa lapsen etu ja poliisin, missä menevät voimankäytön rajat.

Hallitusohjelmassa on nyt ensimmäistä kertaa ihmisoikeustoimintaohjelma. Jatkossa on ehkä hyvä keskittyä pahimpiin puutteisiin, että niissä saataisiin edistystä aikaan. Kansalaisten puolesta asioita Suomessa valvoo eduskunnan oikeusasiamies, Euroopassa EU:n ihmisoikeusasiamies ja

viimeinen mahdollisuus asioittensa ajamiseen on Euroopan Neuvoston ihmisoikeustuomioistuin.

Toinen puoli ihmisoikeusrikkoksia tapahtuu yhteisöissä, jotka loukkavat tai rajoittavat niihin kuuluvien yksilöiden oikeuksia. Esimerkiksi romanit ovat ryhmänä syrjittyjä, mutta yhteisönä saattavat rikkoa yksilön oikeuksia vaikkapa väistämismorallisuutta vaatimalla. Joidenkin uskonnollisten yhteisöjen rikokset ovat paljon olleet esillä julkisuudessa.

Meille humanisteille tärkeää on se, että valtiollaan tulee olla neutraali ja kohdella kansalaisia yhdenvertaisesti. Emme me ole suvivirttä kieltämässä, vaan haluamme, että myös uskonnottomat oppilaat otetaan huomioon kouluissa esim. aamunavauksissa ja että päiväkodit toimivat reilusti myös uskonnottomia koteja kohtaan. Asioistahan voi neuvotella ja pyrkiä kaikkia kunnioittavaan ratkaisuun.

Kirjoittaja on humanistiliiton hallituksen puheenjohtaja.



työkaluja sosiaalisten riskien hallintaan

Kun yksilö putoaa minimi-toimeentulon varaan ja ajautuu tuen pitkäaikaiseksi saajaksi, on yhteiskunta epäonnistunut sosiaalisen riskin hallinnassa.

Helsinginkadulle muodostuu säännöllisin väliajoin pitkä jono, jossa seisovien odotus palkitaan ruokakassilla. Joukossa on niin vakituista asuntoa vailla olevia, eläkeläisiä ja opiskelijoita kuin matalapalkka-aloillakin leivän syrjästä toisinaan kiinni pitäviä. 1990-luvun taantuman päätyttyä ajateltiin, että tähän katukuvaan ei olisi paluuta. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että jono kiemurtelee jatkossa yhä pidemmälle, yhä useamman minimoitoimeentulolla sinnittelevän hengissä pysymiseksi.

Kun yksilö putoaa minimoitoimeentulon varaan ja ajautuu tuen pitkäaikaiseksi saajaksi, on yhteiskunta epäonnistunut sosiaalisen riskin hallinnassa. Sosiaalisia riskejä ovat esimerkiksi työttömyys, mutta myös lapsen syntymä. Riskien hallintaan suunniteltujen tukimuotojen tavoitteena on minimoida sosiaalisen riskin aiheuttamat vahingot ja esimerkiksi palauttaa yksilö mahdollisimman pian työn tai opiskelun pariin.

Suomessa on varsin kattava sosiaalisten riskien hallintaa varten rakennettu tukiverkosto, vaikka monen

etuuden määrä ei seuraa elinkustannusten kasvun vauhtia. Indeksijäädetyksillä saadaan aikaiseksi tilanne, jossa tuen korottamatta jättäminen vastaa tuen suhteellisen arvon laskua, vaikka absoluuttinen määrä säilyisi samana. Indeksikorotusten jäädyttämistä perustellaan hyvinvointivaltioksi rakennetun yhteiskuntamme menojen kasvulla suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

On kuitenkin lyhytnäköistä ajatella, että investoimalla sosiaalisten riskien hallintaan menot absoluuttisesti lisääntyisivät. Esimerkkejä sosiaalisten investointien leikkauksien vaikutuksia voidaan osoittaa useita, mutta 2015-luvun taantuman hengessä voidaan arvioida edellisen laman aiheuttamien leikkausten vaikutuksista. Nyt, parinkymmenen vuoden kuluttua 1990-luvun laman aikana tehdyistä leikkauksista, voidaan arvioida investoimatta jättämisen kustannuksia euromääräisesti. Siinä, missä 1990-luvulla säästettiin esimerkiksi perheiden palveluista, maksettiin myöhemmin muun muassa lisääntyneinä huostaanottoina, peruskoulun kesken

jättäneiden määrän lisääntymisenä ja toimeentulotukihakemusten kasvavana määränä.

Imatralla päivätoimintoin päätettiin tehdä investointi hyvinvointineuvolan perustamiseksi. Neuvolan perustamisen seuraukset voidaan nähdä lastensuojelun asiakkuuksien määrän dramaattisena laskuna ja lastensuojelun kustannusten vähenemisenä.

Sosiaalipolitiikan kolmas aalto on rantautunut hiljalleen myös Suomeen, jonka seurauksena sosiaaliturvaa rakennetaan jatkossa enemmän vastikkeellisuuteen perustuvaksi. Esimerkiksi työttömyyden hallinnassa aktivointipolitiikan keinovalikoima on kasvanut, eikä kehityksen päätepistettä ole lähiaikoina näkyvissä. Mikäli halutaan saada aikaan pitkäaikaisia vaikutuksia, tulisi vastikkeellisuuden ja velvoittavuuden olla joustavaa, yksilön omat lähtökohdat huomioivaa.

Jos siis sosiaalipolitiikan yhtenä tavoitteena on minimoida yksilön riippuvuus tulonsiirroista, pitäisi sosiaaliturvan ja sen sisältämien tukimuotojen pystyä joustamaan yksilöllisten elämäntilanteiden mukaan yhä enenevässä määrin. Yhdeksi vaihtoehdoksi on esitetty perustuloa, joka kannustaisi kokeilemaan erilaisia toimeentulon muotoja tarvitsematta pelätä minimitoimeentulon piiriin putoamista. Esimerkiksi työttömyysturvan ja toimeentulotuen parissa toimitaan paljon harkinnanvaraisten toimenpiteiden ja etuuksien kanssa, jolloin eri työntekijöiden tulkintaerot voivat aiheuttaa toimeentulon tyrehtymisen.

Viranomaistyössä, jossa toimitaan sosiaalisen riskin kohdanneiden asiakkaiden kanssa, työn tulisi perustua holistiseen ihmiskäsitykseen myös käytännön tasolla. Holistinen työote näkee ihmisen kokonaistilanteen niin välittömän fyysisen ympäristön, kokemusten kuin merkityksen rakentumisenkin kautta. Tällöin välttämättömien tarpeiden tyydyttymisen lisäksi voitaisiin tarkastella yksilön hyvinvointia myös laajemmin, merkityksenannon näkökulmasta.

Käytännössä tämä tarkoittaisi syvempää pureutumista yksilön omiin intresseihin, tavoitteisiin ja motivaatioon. Käytettävissä olevia keinoja tulisi voida lisätä, muttei byrokratiaa lisäämällä, vaan valinnanmahdollisuuksia kasvattamalla. Työnhakijan mahdollisuuksia opiskella omaehtoisesti tulisi lisätä, ja nähdä opiskelu enenevässä määrin sosiaalisena investointina. Tällä hetkellä työttömyysaika on pahimmillaan pysähtyneisyyttä ja pelkoa toimeentulon menettämisestä, vailla mahdollisuutta oman työmarkkina-arvon kasvattamiseen.

Vaikka individualistisella investointiajattelulla ei olisi sellaisenaan asiaa tulevan hallituskauden tiennäyttäjäksi, on investointien ja yksilöllisen ohjauksen hyödyt luettavissa pitkän aikavälin säästöinä. Tällä luulisi olevan uutta säästökuuria linjaavalle insinöörijohtoiselle hallituskokoonpanollekin painoarvoa.

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteilijä, joka on erikoistunut sosiaalityön kysymyksiin.



- Helena Kekkonen Oulussa

Raha ei kuitenkaan ollut ainoa pontimmemme, tärkeitä teemoja olivat kehitysyhteistyö, rauhankasvatus ja maailmalle avautuminen.

Taksvärkkitoiminta edistää parhaimmillaan erinomaisella tavalla humanistisia arvoja maailmassa. Näin ajatteli vuonna 2013 Humanistisen kunniamaininnan yhdessä miehensä Riston kanssa saanut Helena Kekkonen. Seuraava artikkeli on ilmestynyt lokakuussa 2015 Helena Kekkonen muistokirjassa.

Yli 20-vuotinen taksvärkkiyhteistyömme Helena Kekkonen kanssa alkoi 1990-luvun alkupuolella, kun silloisen Kuusiluodon lukion oppilas Heidi Heikkilä lähti eteläafrikkalaiseen lastentarhaan harjoittelemaan. Oppilaskunta kiinnostui asiasta ja yläasteen ja lukion lehtori Pirkko Toljamo toimi tarmokkaana yhteyshenkilönä. Helenalla oli tuolloin muutokin käyntiä Oulun yliopistolla ja Normaalikoululla, joten yksi koulu sopi vielä hyvin kuvioihin. Näin alkoi erittäin hedelmällinen, pitkäjänteinen ja sangen tuottoisa taksvärkki (vapaa arvio 70 000e!).

Raha ei kuitenkaan ollut ainoa pontimmemme, tärkeitä teemoja olivat kehitysyhteistyö, rauhankasvatus ja maailmalle avautuminen. Helena kävi koulullamme OSYKissa (Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio) sään-

nöllisesti kertomassa Etelä-Afrikan Johannesburgin New Nation Schoolista ja Amakhaya-/Sinempumelelo -projekteista innoittaen niin oppilaita kuin opettajakin. Muistan elävästi, kuinka täysi salillinen oppilaita nousi seisomaan taputtaen ja kunnioittaen, kun Helena kertoi EELAKista (Eristetään Etelä-Afrikka -projekti) ja veriappelisiinikampanjasta.

Syksyllä 2010 käytyämme oppilaskunnan edustajan 17-vuotiaan Iriksen kanssa Kekkosilla Helsingin Lauttasaarella "Silta sukupolvien yli" -illassa, Iris kirjoitti viestissään rauhankubilaisille oppilastovereilleen: "... ja tulivat mun luo kättelemään "ihanaa että nuoret jaksaa vielä olla kiinnostuneita näistä tärkeistä asioista!" Ja huh, miten monta yhteistyöehdostusta sain! Varsinkin Johanna Laaja haluaisi laittaa meidän klubin Rauhankasvatusinstituutin nettisivulle ja kertoa meistä muille Suomen lukiolaisille esi-merkkinä... Helena on aivan uskoma-ton persoona! Niin viisas, niin nykyaikainen ja niin aidon ystävällinen..."

Koulullamme kävi myös vieraita Etelä-Afrikasta – ja meiltä pääsi muutama oppilas vastavierailulle. Erityisen mielenpainuva oli johannesburgi-



laisen Jo Didibengin, Youth for Christ -järjestön johtajan vierailu OSYKissä. Seuraavassa hänen näkemyksensä UBUNTUSTA: "Te olette toteuttaneet UBUNTUa! Ubuntu on afrikkalaisen humanismin peruskäsite; se merkitsee toisista välittämistä, ihmisten rauhanomaista keskinäistä elämää, vastuunottamista lähimmäisistä, sen toteamista, että itse kukin on osa koko ihmiskuntaa. Ubuntu tarkoittaa myös myötätuntoa, ymmärtämystä toisia kohtaan. Ubuntu sisäistäneet ihmiset ovat lämpimiä, anteliaita, vieraanvaraisia ja valmiita jakamaan omastaan. He ymmärtävät, että ihminen voi toteuttaa ihmisyytään vain toisten ihmisten kautta, heidän kanssaan." (YK:n Kansainvälisenä lapsen oikeuksien päivänä 20.11.2007.)

Itselläni oli myös ilo käydä omakustanteisesti Johannesburgissa "tarkastamassa" lääkärivaimoni kanssa taksvärkkikohteemme: katulapsikoulu ja HIV-lasten asuntola. Se oli yksi elämäni tärkeimpiä matkoja!

Tärkeä oli minulle myös syyskuussa 2000 Tampereen Teiskon Murikka-opistossa pidetty korkean tason Ikkuna tulevaisuuteen -rauhanseminaari monine korkearvoisine, jopa ministeritason vieraineen (esimerkiksi Nickey Jambo, entinen pakolainen, tuolloin ministeri, huhtikuussa 2015 Namibian varapresidentti, joka muuten on suorittanut muutaman korkeakoulututkinnon suomen kielellä Helsingin yliopistossa). Tässä seminaarissa Helenalla oli tarkoitus ilmoittaa eläkkeelle vetäytymisestään aktiivisesta rauhantoiminnasta - olihan hän jo yli 70 -vuotias! Mutta kuunneltuaan häntä ylistäviä liikuttuneita afrikkalai-

sia puheenvuoroja hän päättikin: "En minä eroakaan!" Tuolloin saimme nähdä ja kokea, että "tuossa naisessa oli virtaa vaikka mihin!" - Elämää Palvelemaan - tekniikkaa aina oppii, taisin ajatella minäkin.

Tuossa seminaarissa tutustuin Reijo E. Heinoseen ja globaaliin etiikkaan ja sitä kautta katolisen, kriittisen ajattelijan Hans Küngin ajatteluun (Weltethos). Globaalietiikka oli tuolloin murtautumassa laajempaan tietoisuuteen. Jopa Iranin presidentti Khatami oli kirjoittanut 1998 Frankfurter Allgemeine -lehdessä, että mikään uskonto ei omista ehdotonta totuutta. Parlamentaarisella tasolla globaalietiikka ei kuitenkaan saanut riittävästi ilmaa siipiensä alle. Se ei kuitenkaan ole kuollut: Saksassa ilmestyi vastikään "Ethik im Weltkontext" -teos, missä Heinosellakin on artikkeli uuden maailmanneetoksen etsimisestä maailmanuskonnoista ja eri kulttuuripiireistä keskittyen yhteisiin, ei erottaviin piirteisiin ja fundamentalismin torjumiseen. Itse käyttäisin sekulaarhumanistina ja vapaa-ajattelijana mieluummin termiä planetaarinen etiikka ja globalisaation asemesta termiä maapalloistuminen (ransk. mondialisation), sillä globalisaatio herättää toisinaan negatiivisia konnotaatioita. Pallohan on meille kaikille yhteinen (globus = karttapallo)!

Tampereen seminaarista kerrottakoon vielä seuraava hauska ja opettavainen saunaepisodi: Mustat miehet olivat yllättävän kovia saunomaan. Heitä pelmahti sauna täyteen ja he kiilasivat minut, ainoan valkoisen sillä hetkellä, kiukaan nurkkaan. Sitten vierustoverini alkoi hangata ja hieroa



itseään aivan vimmatusti, niin että hikikarpalot vain lentelivät. Suojauduin minkä pystyin. Hän huomasi hätäni ja murjaisi: "Jos hankaan itseäni tarpeeksi, minusta tulee yhtä valkoinen kuin sinusta!" Ja sitten räjähdimme kaikki yhdessä nauramaan! Oli se vaan niin aseistariisuva laukaisu!

Koulussa perustimme vuonna 2009 Rauhanklubi 34:n (34 oli uskonnon luokka, mutta minullehan se sopi hyvin, sillä mielessäni oli RK 34 eli rynnäkkökivääri 34 - ja kynähän pitää sisällään sitä (surullisen) kuuluisaa tulivoimaa - Charlie Hebdo -tragedia on tuoreessa muistissa). Järjestimme seminaareja esimerkiksi tyyliin: "Rajat rikkova rauhankasvatus" aiheinaan mm, Paolo Freire ja vallankumouksen pedagogiikka (Helena Kekkonen), Vapautuksen teologia (Marja-Kaisa Heikkinen, uskonnon lehtori), Ihmisoikeudet, kestävä kehitys ja ihmiskunnan henkinen tulevaisuus (Jari Papunen) ja lukuisia oppilasesitelmiä. Nuoruuden voimalla mentiin: ei rajoja, ei kyynisyyttä!

Helena mahdollisti meille myös toistuvasti säveltäjämestari Kaj Chydeniuksen ja Toppilan laulustudion Hannu Sirénin laulajien konsertit herkistämään ja ylevöittämään mieliämme.

Tänään, pitkänä perjantaina 2015 huomaan tätä kirjoittaessani, että Rauhankasvatusinstituutin edeltäjän Rauhanopiston perustaja Yrjö Kallinen oli Hilikka Pietilän haastattavana televisiossa myös pitkänä perjantaina 44 vuotta sitten. Tuo haastattelu jysähti minun (kuten monen muunkin!) tajuntaan pommin lailla!

En vielä silloin tiennyt, että 12 vuotta tuosta haastattelusta, olisin astuva nykyiseen kouluuni, missä tuolla sosialistilla,, teosofilla ja vapaa-ajattelijalla (!), pasifistina ja kirkostaeroneena-kin puolustusministeriksi valitulla kuuluisalla puhujalla oli tapana käydä julistamassa. Hänen puheessaan oli paatosta, mutta myös eetosta ja logosta - aivan kuten Helenallakin! Molemmat olivat itsepäisiä, siis peräänantamattomia rauhan ja ihmisyyden kysymyksissä. Sanat eivät aina ole veen kirjoittamista! Sanoilla luodaan: Ja alussa oli sana!

Tuo neljä kerta kuolemaantuomitu Kallinen sai pirullisen (sic) elämän, minkä vuoksi hän vankilassa vannoi itselleen:

"... en enää ikinä tässä tai tulevissa maailmoissa tottele ketään enkä mitään arvovaltaa, käskijää, hallitusta, jumalia tai enkeleitä, missään muussa kuin siinä, minkä myönnän oikeaksi tai parhaaksi mahdolliseksi..."

Samoin kun Kallinen, myös Helena oli elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa sodan varjossa kuten myös Helenalle tärkeä Erich Fromm, ateistinen mystikko ortodoksijuutalaisella taustalla (sic), ("Tuhoava ihminen") sekä Emmanuel Levinas. Onko Levinas sittenkin oikeassa sanoessaan, että ensimmäinen filosofia on "toisen kasvot", sitten vasta tulee metafysiikka?

Minä olen saanut elää vain rauhan aikaa, mutta uusia uhkia on noussut: Olemme potkimassa puhki tämän ainoan pallomme, pikku Prinssin planeettamme! "Rakkaus on sitä, että katsoo yhdessä toisen kanssa samaan suuntaan", (A. de Saint-Exupéry).



Sanat ovat symboleita, Symboli < kr. sym-ballein 'heittää yhteen' - dia-ballein 'heittää erilleen' > diabolos, diavolo, diable 'paholainen', 'piru'. "Aimer, c'est agir" (V. Hugo), rakastaminen on toimimista. "Rauhantyö on merkityksellistä ainoastaan johtaessaan toimintaan" (J.Galtung). Helena harjoitti rauhantyötä johdonmukaisesti koko elämänsä. Hän oli optimisti, joka uskoi kasvatuksen voimaan.

Lopuksi yksi vavahduttava käsky, yksi jylhä toteamus ja yksi "tuhannen taalan" kysymys.

Ensinnäkin: "Suostu pian sopimaan riitapuolesi kanssa, niin kauan kuin olet hänen kanssaan tiellä, ettei riitapuolesi vetäisi sinua tuomarin eteen... (Matt. 5: 25)

Riitapuoli eli vastapuoli on varsinainen itse, joka myös omanatuntonamme on meidän tuomarimme, ja jonka tuomiolta emme pääse. Tiellä olemista on meidän nykyinen mainen elämämme, esittää Sven Krohn teoksessaan *Ydinihminen*.

Toisekseen: Jokainen yksinään maan sydämellä/Auringonsäteen lävistäminä/Ja äkkiä on ilta. (S. Quasimodo)

Kolmanneksi: "Elämmekö unessa? Nukummeko me? Nukutetaanko meitä? (Y. Kallinen)

Vaikka oli tiistai ja harmaata, meillä koulussa paistoi aurinko, kun Helena oli kylässä.

Nyt tämä kaikki on jo historiaa. Oppilailla on auttamishalu tallella, mutta nyt se kanavoituu kummilapsitoimintaan ja jo valtakunnallistakin huomiota saaneeseen Pidä huolta - vanhus-työkurssiin.

Olen onnellinen näistä yhteisistä vuosista Helenan (ja Riston) kanssa tietäen, että tunne oli molemminpuolinen.

Kirjoittaja on humanistiliiton hallituksen jäsen, joka työskentelee lukion lehtorina Oulussa.



Muhonen, Reetta & Puuska, Hanna-Mari (toim.): Tutkimuksen kansallinen tehtävä. Vastapaino: Tampere 2014, 309 sivua.

Reetta Muhosen ja Hanna-Mari Puuskan toimittama *Tutkimuksen kansallinen tehtävä* käsittelee tiedepolitiikan neljää keskeistä kysymystä – tieteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, suomenkielellä julkaisemisen mielekkyyttä, tutkimustulosten sosiaalista hyödyntämistä sekä hyvän tieteen kriteereitä. Kysymyksenasettelu kertoo tieteellisen tiedon statuksen muutoksesta. Siinä missä tutkimusta saatettiin ennen tehdä akateemisen aseman pönkittämiseksi, on tämän päivän tieteen otettava jokseenkin aina lähtökohtaisesti huomioon tiedon hyötyarvo.

Teos on painotukseltaan yhteiskuntatieteellinen. Sen uutuus nojaa siihen, ettei se perusta näkemyksiään kansainvälisen ja kansallisen tieteen, tieteellisesti ja yhteiskunnallisesti vaikuttavan tutkimuksen tai perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen välisiin vastakkainasetteluihin, vaan pyrkii pikemminkin murtamaan näitä dikotomioita. Kyseiset jaottelut ovat menettäneet merkitystään ennen kaikkea siksi, että nykyinen tiede ottaa sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla osaa muun muassa ympäristön ja turvallisuuspolitiikan kysymyksiin

Työ on rakenteeltaan hieman hajainen, sillä se jakautuu turhan moneen kahden tai kolmen artikkelin muodostamaan lyhyeen osaan. Johdantoon sisältyy toimittajien alustuksen lisäksi Teijo Makkosen, Tuomas Sepän, Pekka Rantasen ja Jarno Valkosen teksti, joka pohtii kotimaisen tiedekustantamisen tilaa suhteessa sekä kansainvälisiin markkoihin että kansallisiin tarpeisiin. Teksti painottaa kansallisen julkaisemisen merkitystä, mutta tuo esiin myös kansainvälistymisen paineet ja tiedejulkaisemisen painopisteen siirtymisen entistä enemmän tiedelehtien taholle.

Teoksen toisen osan avaa Erkki Karvosen tieteen ja todellisuuden välistä suhdetta käsittelevä kirjoitus. Tämä jälkeen Suvi Ronkainen, Asko Suikkanen ja Marika Kunnari pohtivat asiantuntijaverkostojen roolia osana yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisua. Lopuksi Marja Alastalo, Risto Kunelius ja Reetta Muhonen tutkivat innovatiivisuuden, huipputieteen, professio-tieteen ja evidenssitieteen mielikuvia ja vaikuttavuutta suhteessa markkinoihin ja julkiseen päätöksentekoon.

Tekstit painottavat tieteen ja tiedeviestinnän välisiä suhteita, mutta jää-

vät kauttaaltaan jokseenkin abstrakteiksi. Ehkä tähän on vaikuttanut osaltaan kirjoitusten teoreettinen luonne. Ne eivät pohdi niinkään tieteen yhteiskunnallisen hyödyn käytännöllisiä kysymyksiä, vaan keskittyvät pikemminkin määrittelemään tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden teoreettisia lähtökohtia.

Asteen verran käytännöllisempään suuntaan siirrytään teoksen kolmannessa osassa Otto Aurasen ja Janne Pölösen sekä Elina Laten ja Hanna-Mari Puuskan tekstien myötä. Auranen ja Pölönen pohtivat sarjan ehkä sisällöllisesti parhaimmassa tekstissä julkaisufoorumien luokituksen mielekkyyttä ja kansallisen julkaisemisen merkitystä osana tieteen kansallista ja kansainvälistä tehtäväkenttää. Teksti kritisoi ansiokkaasti luutuneita käsitteitä, joiden mukaan tieteellinen julkaiseminen tapahtuu aina englannin kielellä ja populaarimpi yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tähtäävä julkaiseminen suomen kielellä.

Late ja Puuska ruotivat yliopistojen ja valtion tutkimuslaitosten toisistaan eriäviä tutkimuskäytäntöjä ja yhteiskunnallisia rooliodotuksia. Heidän mukaansa tutkimuslaitosten asemaan perinteisesti sisällytetty väärinymmärrys on siinä, että yliopistojen on ajateltu hoitavan perustutkimuksen erillisten tutkimuslaitosten keskittyessä ainoastaan soveltavan tutkimuksen tuottamiseen.

Tulosten hyödynnettävyyttä käsittelevän neljännen osan avaa Jouni Välijärven Pisa-tutkimuksen mielekkyyttä arvioiva teksti. Välijärvi kysyy aiheellisesti, onko Pisa-menestys pi-

kemminkin ”ehkäissyt kuin lisännyt kriittistä koulutuspoliittista keskusteltua perusopetuksen uudistamisen tarpeesta”. Tämän jälkeen Timo Turja käsittelee kansanedustajien suosikkikirjallisuutta ja nostaa esiin *Raamatun, Tuntemattoman sotilaan* ja muiden vastaavien teosten arvon osana kansanedustajien maailmankuvaa ja poliittisen retoriikan välineistöä.

Välijärven ja Turjan tekstit eivät ole sisällöltään heikkoja, mutta kyseinen neljäs osa vaikuttaa turhan suppealta huomioiden tulosten hyödynnettävyyden keskeisen aseman yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Teos ei käsittele esimerkiksi tällä hetkellä ajankohtaista Talvivaara-kysymystä tai muita ympäristöpoliittisia ongelmia. Lisäksi historia olisi tarjonnut käyttökelpoisia vertailukohtia, sillä tieteellistä tutkimusta hyödynnettiin aikoinaan muun muassa Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden valmistelutyössä.

Tutkimuksen viides, hyvän tieteen määritelmää ja mittaamisen kriteereitä käsittelevä osa on sisällöllisesti jonkin verran edellistä lukua vakuuttavampi. Aluksi Pia Vuolanto tarttuu kohtalaisen tuoreeseen tapaukseen ja pohtii Pekka Himasen ja Manuel Castellsin *Kestävän kasvun malli* -teoksen vastaanottoa ja yhteiskunnallista asemaa. Osion toisena kirjoittajana Arto Mustajoki nostaa esiin tieteen arviointikriteerien vaikutuksen tieteen luovuuteen. Mustajoen mukaan akateemista julkaisemista tuntuu ohjavan ajoittain virantäytössä vaadittavat muutoseikat luovan ajattelun jäädessä tieteen kentällä marginaaliseen asemaan.



Teoksen päättää Jorma Sipilän jälkisanat, joissa hän summaa yhteen työn keskeiset teemat ja korostaa kasallisen ja kansallisella kielellä tuotetun tieteen merkitystä osana yhteiskunnan kriittisyyttä ja avoimuutta.

Tieteen kansallinen tehtävä on merkittävä ennen kaikkea siksi, että se tuo selkeästi esiin yhteiskunnan muuttuneet odotukset tiedettä ja sen toimintatapoja kohtaan ja tarjoaa samalla tutkijoille välineitä vastata näihin haas-

teisiin. Teosta voi suositella jokaiselle tieteellisen tiedon yhteiskunnallisesta merkityksestä ja sen soveltamisesta kiinnostuneelle lukijalle. Jonkinlaisena puutteena täytyy pitää kuitenkin sitä, että teos käsittelee tieteen muutospaineita ainoastaan yhteiskuntatieteiden näkökulmasta. Luonnontieteillä on perinteisesti ollut sanavaltaa ympäristö- ja ydinvoimakysymysten alueella ja niiden vaikutusta olisi kannattanut pohtia myös tässä kokoelmassa.



Wallerstein, Immanuel; Collins, Randall; Mann, Michael; Derlugian, Georgi & Calhoun, Craig: *Onko kapitalismilla tulevaisuutta?* Suomentanut Kaisa Sivenius. Gaudeamus: Helsinki/Vastapaino: Tampere 2014, 254 sivua. (yhteisjulkaisu)

Kapitalistista järjestelmää uhkaa perikato. Jokainen yhteiskuntajärjestelmä Rooman valtakunnasta Neuvostoliiton imperiumiin on romahtanut, ja tämän saman kohtalon tulee kokemaan myös nykyinen kapitalismi. Näköpiirissä on rakenteellinen kriisi, joka syntyy järjestelmän saavutettua materiaalsen ja taloudellisen kasvunsa rajat. Kapitalismi tulee kaatumaan lopulta kapitalistien omaan turhautumiseen. Näin ennustaa viiden tunnetun yhteiskuntatieteilijän kapitalistisen järjestelmän historiallisesta kehityksestä, nykytilasta ja tulevaisuudesta laatima analyysi *Onko kapitalismilla tulevaisuutta?*

Kokoelman avaa viisikon ehkä tunnetuin ajattelija, Yalen yliopiston sosiologian professori Immanuel Wallerstein pohtimalla kapitalismin rakenteellista kriisiä. Wallerstein ei tarjoa ratkaisua kapitalismin ongelmiin, vaan johdattelee lukijan tunnistamaan kriisiytymisen keskeiset historialliset tekijät. Hän uskoo järjestelmän elinmahdollisuuksien hiipuvan ennen

kaikkea siksi, että tulevaisuuden maailma ei nojaa perinteisiin valtablokkeihin tai kahden suuren maailmanvaltan ehdottomaan hegemoniaan.

Toisena ääneen pääsee Pennsylvanian yliopiston sosiologian professori Randall Collins, jonka mukaan jopa kuusikymmentäviisi prosenttia maailman työväestä joutuu työttömäksi uuden tietotekniikan viedessä heidän työpaikkansa. Collins tarkastelee järjestelmällisesti viittä keinoa, jotka ovat aiemmin pelastaneet kapitalismin sen teknologisen uudistusvimman aiheuttamilta yhteiskunnallisilta ongelmilta.

Rakenteellinen työttömyys voitaneen torjua uuden teknologian luomilla työpaikoilla, markkinoiden maantieteellisellä laajentamisella, kapitalismin ”sosiaalistamisella”, uusilla valtiollisilla investoinneilla tai koulutuksen uudelleenorganisoinnilla. Collinsin teksti herättää toiveita, vaikkei varmoja takeita kyseisten keinojen toimivuudesta laajassa mittakaavassa toistaiseksi ole.

Jokseenkin toisenlaisen kuvan kapitalismista tarjoaa kokoelman kolmas puhuja, kalifornialainen UCLA:n sosiologian professori Michael Mann, jonka mukaan kansallisvaltioiden pakkomielteinen vimma loputtomaan kasvuun ja hillittömiin voittoihin johtaa vääjäämättä länsimaiden tuhoon. Hänen pessimistisen kantansa mukaan kapitalismi on syventänyt koko 2000-luvun ajan ekologista kriisiä ja lisännyt samalla kansalaisten sosiaalista ja taloudellista eriarvoisuutta.

Kehitys johtaa jo nykyisellään elintarvikkeiden loppumiseen, ympäristöongelmiin ja ääriilikkeiden nousuun, mutta pahimmassa tapauksessa sen seurauksena on laajamittainen ydinsota. Suuntaa tuntuu olevan mahdollon kääntää siksi, että se perustuu kansallisvaltioiden itsemääräämisoikeuteen ja turhan optimistiseen käsitykseen kapitalismin loputtomista kasvumahdollisuuksista.

Abu Dhabin yliopiston yhteiskunta-tutkimuksen ja yhteiskuntapolitiikan professori Georgi Derluguian ei ole juuri Mannia toiveikkaampi pohtiesaan neuvostososialismin maailmanhistoriallista asemaa ja kyvyttömyyttä tarjota vaihtoehto kapitalismille. Derluguian uskoo neuvostoblokin vuoden 1989 jälkeen tapahtuneen hajoamisen tarjoavan selvän vihjeen kapitalismin tulevaisuudesta.

Kapitalistista järjestelmää tullaan suojelemaan sen lopulla samankaltaisin sotilaallisina ja valtapoliittisin keinoin kuin neuvostoimperiumia omana aikanaan. Tästä kamppailusta ei tule puuttumaan muukalaisvihamielisiä reaktioita tai luokkataistelulle ominaista uskonnollisten ja etnisten

vähemmistöjen sortoa kapitalistien suojellessa omia asemiaan ja pyrkiessä säilyttämään järjestelmänsä hegemonia-aseman muuttumattomana.

Myönteisimmän kuvan kapitalismin tulevaisuudesta esittää kokoelman viimeinen kirjoittaja Lontoon talouskoulun (London School of Economics) johtaja Craig Calhoun, jonka lähtökohtana on yleinen ajatus kapitalismista sekä markkinataloutena että poliittisena ideologiana. Jälkimmäisen nojalla kapitalismin institutionaalista rakennelmaa muovaavat ennen kaikkea poliittiset valinnat.

Calhoun uskoo kapitalismin selviävän kriisistään sijoittamalla varoja tulevaisuudessa joustavasti erilaisiin taloutta tasapainottaviin toimiin. Hyvässä tapauksessa tämä tarkoittaa kapitalistien riittävän valistuneen osan kykyä ottaa vastuu järjestelmän kustannuksista. Lopulta on vaikea sanoa, kuinka radikaaleja muutoksia tämä nykyjärjestelmältä vaatii. Kapitalismi voi jäädä henkiin, mutta kadottaa kykynsä toimia maailmanlaajuisen taloudellisen integraation moottorina.

Onko kapitalismilla tulevaisuutta? ei ole ennustus kapitalismin mahdollisesta kriisiytymisestä, vaan tutkimusperustainen analyysi järjestelmän historiallisista ehdoista sekä niissä tapahtuneista muutoksista ja uhkakuvista. Kaikesta edellä esitetystä huolimatta teos näkee kapitalismin kriisin pikemminkin mahdollisuutena kuin uhkana. Se uskoo järjestelmän lamaannuksen kykenevän tarjoamaan ihmisille tilaisuuden järjestellä asiansa tavalla, joka paremmin edistää yhteiskunnallista turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta.



Teoksella on selvää yhteiskunnallista tilausta. Viimeaikojen poliittisia tapahtumia seurattaessa ei voi välttyä ajatukselta, että kansainvälinen talousjärjestelmä on ajautunut tai ajautumassa kriisitilaan, jossa sen on välttämättä mietittävä oman toimintansa eettisiä seurauksia. *Onko kapitalismilla tulevaisuutta?* on hyvä osoitus tutkijoiden moraaliseen vastuuseen ja kyvystä nostaa esiin yhteiskunnan epäkohtia.

Teos soveltuu hyvin kaikenlaisien yhteiskunta- ja sosiaalipoliittisten

tutkimusten ja muiden vastaavien raporttien oheismateriaaliksi, mutta lisäksi sillä toivoisi olevan näkyvyyttä yhteiskunnallisen keskustelun areenoilla. Jälkimmäisessä mielessä olisi suotavaa, että teoksen lukisivat ainakin kaikki politiikassa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa mukana olevat henkilöt. Työn parasta antia ovat sen viiltävä kapitalismikritiikki ja nöyristelemätön suhtautuminen kapitalismin loputtoman mielivallan synnyttämiä ongelmia kohtaan.



Ihmisen evoluutio ja uskonto

**Jumalien synty on 350 sivun kirja, jonka filosofian lisen-
siaatti Hannu V. Virtanen
on saattanut julkisuuteen
VS-kustannusliikkeen kautta.**

Minulle ennestään tuntematon kirjoittaja on vakiinnuttanut vaativan tehtävän ja toteuttanut sen erittäin hyvin.

Kirja täyttää osittain sen aukon, mikä meillä on vallinnut ainakin kymmenen vuoden ajan. Humanismin alueen julkaisutoiminta on anglosaksisella alueella ollut varsin vilkasta. Hitchens, Grayling ja Dawkins eivät ole yksin ja *Jumalien synty* -kirjassa on mittava, lähes 300 teoksen lähdeluettelo. Mukana on tietysti Westermarck, muttei esimerkiksi Rolf Lagerborg, joka jo 1930-luvun alussa uskalsi arvostella uskontoa.

1600-luvulla Thomas Hobbes sanoi, että ”uskonto on uskomista niihin henkiolentoihin, joita valtio tunnustaa, taikauskoa taas kiinnostus niitä kohtaan, joita valtio ei tunnusta.” Suomessa fennomaanit tukeutuivat ”kansan syvistä riveistä” tulevaan pietismiin ja myöhemmin kirkollisuutta on pidetty kommunismin torjuntavälineenä. Eräät poliittiset puolueet ovat välttäneet vastuuta ja äänen menettämistä julistaen uskonnon yksityisasiaksi.

Virtanen sanoo kirjassaan, että ”valtiotavaiheessa yliluonnollisen siunausta tarvittiin sodan oikeuttamisessa, mutta se ei koskaan ollut sen ultimaattinen syy. Taustalla vaikuttivat myös muut

motiivit.” Eurooppalainen historiankirjoitus sisältää voittajien sanelemia poliittisia myyttejä. Ristiretkien kohdalla tämä tulee selvästi esille. Pääsylippuja taivaaseen ovat tällä kertaa jakamassa islamistit.

Ihmisen aivotoiminnasta Virtanen käyttää käsitteitä ”hardware ja software” ja hän aivan oikein kiistää sen, että lapsen mieli olisi täysin ”tyhjä taulu”, johon aikuiset kirjoittavat. Esimerkiksi empatia ja oikeudenmukaisuuden tunteminen ovat synnynnäisiä.

Meemi-termiä Virtanen ei ota käyttöön, vaikkakin kirjallisuusluettelossa on esimerkiksi Susan Blackmoren *The Meme Machine*. Ehkä tutkija Virtanen on halunnut tuoda oman puumerkinsä julkisuuteen kuuni-termillä, jolla hän tarkoittaa keksintöä tai oivalusta eikä vain sen edelleen siirtämistä. ”Kuorgaani” näin ollen on ”ryhmä ihmisiä, jotka omaavat samat kuunit.” Nämä innovaatiot ovat mielestäni ainoat seikat, joiden edessä hieman epäilee tai ihmettelee muuten niin helppotajuisessa kirjassa. Kun siinä luonnollisesti on rinnakkain käsiteltävä uskontoa ja yleistä historiallista kehitystä, niin kirja on myös hyödyllinen ja kiinnostava ihmiskunnan historian kertaus.

Kirjoittaja on humanistiliiton hallituksen jäsen.



Humanistiliitto tekee vaikuttamistyötä muun muassa järjestämällä avoimia keskustelutilaisuuksia, osallistumalla yhteistyöhön sekä lähestymällä poliittisia puolueita ajankohtaisilla aiheilla.

Suomen poliittisille puolueille, seuraavan hallituksen ohjelmaneuvottelijoille

Suomessa on ollut uskonnonvapaus vuodesta 1921, silti meillä on ajattelussamme ja käytännössämme valtiokirkollisia piirteitä. Seuraavan hallituskauden aikana tulee ryhtyä valmistelemaan valtion ja kirkon erillisyyden selkeyttämistä.

Suomen Humanistiliitto ry kannattaa Vapaa-ajattelijain liitto ry:n kannanottoa ”Ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun julkisen vallan toiminnassa.”

Humanismi on eettinen maailmankatsomus, josta monet uskonnottomat ihmiset etsivät vastauksia perimmäisiin kysymyksiin. Sellaisia lopullisia vastauksia, mitä esimerkiksi uskonnot tarjoavat, humanismi ei anna, vaan ihmisen on itse etsittävä totuutta ja oikeaa elämäntapaa. Humanistit puolestavastav demokraattista yhteiskuntaa

ja myös muiden oikeutta omaan katsomukseensa, jos ne kunnioittavat humanistisia arvoja, vaikka eivät olekaan sekularistisia. Sellainen yhteiskunta vaatii neuvotteluja yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Tärkeitä meille ovat ihmisoikeudet, joita voi elää todeksi avoimessa yhteiskunnassa, missä erilaisuus huomioidaan.

Sekularismi on ajatus, jonka mukaan erityisesti monikulttuurisessa yhteiskunnassa valtion ja sen virallisten instituutioiden tulee olla neutraaleja uskontoihin ja katsomuksiin nähden. Kansalaisyhteiskunnassa on löydettävä sellainen eettinen pohja, minkä sen kaikki jäsenet voivat hyväksyä. Eettisessä keskustelussa ei saa syrjäyttää osaa kansalaisista.

Myös uskonnottomat ihmiset ovat kansalaisia Suomen valtiossa.

Suomen Humanistiliitto ry:n puolesta
Helsingissä, 21.03.2015

Irma Peiponen, puheenjohtaja



Tapahtumakalenteri syksy 2015

Humanistinen seminaari Loviisan rauhanfoorumissa lauantaina 8. elokuuta.

Humanistiliitto järjestää Loviisan rauhanfoorumin yhteydessä seminaarin Ravintola Loviisan Kappelissa elokuun 8. päivänä klo 16.00. Aiheena on Vaihtoehtoja väkivallalle, puhujina ent. suurlähettiläs Heikki Talvitie ja liiton pj Irma Peiponen.

Lisätietoja: Rauhanfoorumi Loviisassa 6. - 9.8.2015 www.rauhanfoorumi.fi

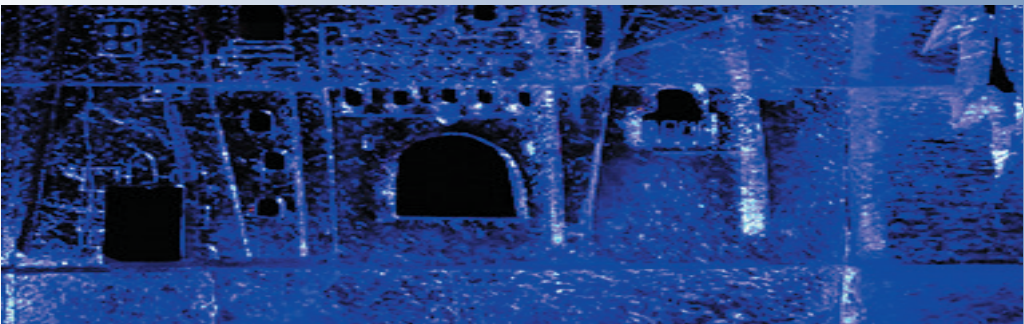
Helsingin humanistiyhdistys ry:n keskustelutilaisuudet

Yhdistys järjestää kerran kuussa avoimia ja maksuttomia keskustelutilaisuuksia. Kaikki tilaisuudet toteutuvat **torstaisin klo 18** Familia Clubin tiloissa **osoitteessa** Yrjönkatu 29 A 2. krs (ovi porttikäytävässä)

- 10.9. FT Paavo Pylkkänen
Luonnontieteellinen maailmankuva
- 8.10. VTM Sanna Tirkkonen
Tieteiden ja taiteiden merkitys yhteiskunnalle
- 12.11. Kosmologi Tommi Tenkanen
Kosmologin maailmankuva
- 10.12. TM, seksuaaliterapeutti Tiina Vilponen
Oikeus kehon koskemattomuuteen. Case: Poikien ympärileikkaus

Humanismin päivät 21.-22. marraskuuta Helsingissä

Viikonlopun aikana luvassa alustuksia ja keskustelua muun muassa nationalismista – sekä siitä, mihin suomalaiset uskovat.



LIITY JÄSENEKSI SUOMEN HUMANISTILIITTOON!

Suomen humanistiliitto edustaa sekulaaria eettistä humanismia. Kansainväliselle humanistiliikkeelle ja Suomen humanisteille keskeistä on ihmisen arvo ja vastuu: humanisti uskoo elämään ennen kuolemaa Humanistiliitto pyrkii edistämään esteetöntä maailmankatsomuksellista pohdintaa ja katsomuksellista tasa-arvoa sekä tuo esille uskontokuntiin sitoutumattomien näkökulmia ja humanistista tapakulttuuria.

Suomen humanistiliitto on osa maailmanlaajuista kansainvälistä humanistiliikettä, jota edustaa keskusjärjestö International Humanist and Ethical Union eli IHEAU: www.iheau.org

Humanistiliitolla on paikallisia yhdistyksiä Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Pohjois-Pohjanmaan humanistiyhdistykset. Näistä muun muassa Helsingin ja Länsi-Uudenmaan yhdistykset järjestävät noin kerran kuussa avoimen keskustelutilaisuuden jostain ajankohtaisesta ja humanismin kannalta keskeisistä eettisistä tai yhteiskunnallisista kysymyksistä. Lue lisätietoa paikallisyhdistyksen toiminnasta ja liitosta verkkosivuilta: www.humanistiliitto.fi

Liiton jäsenyys on avoin kaikille humanismista kiinnostuneille. Jäsenmaksu on tällä hetkellä 25 euroa/vuosi. Jäsenenä saat Humanisti-lehden vuosikerran. Jäsenyyttä voit hakea lähettämällä postia osoitteeseen: Suomen humanistiliitto, PL 793, 00101 Helsinki tai sähköpostin osoitteeseen: info@humanistiliitto.fi

Kirjoita postikorttiin, kirjeeseen tai sähköpostiin: "Haen Suomen humanistiliitto ry:n jäsenyyttä" sekä seuraavat tiedot: nimi, titteli ja/tai ammatti (vapaaehtoinen), katu- ja postiosoite, sähköposti, puhelinnumero sekä paikallisyhdistys, jonka toiminnasta olet kiinnostunut (vapaaehtoinen).



humanistiliitto.fi

PL 793, 00101 Helsinki

info@humanistiliitto



Suomen humanistiliitto on IHEUn (International Humanist and Ethical Union) jäsen. IHEU perustettiin 1952 ja se on alueensa asiantuntijaraporttoija UNESCOssa, UNICEF:ssä ja WHOssa sekä Euroopan neuvostossa ja Europarlamentissa.

SUOMEN HUMANISTILIITO RY - HALLITUS 2014-2016

Puheenjohtaja

Irma Peiponen, +358 (0)40 55 33 867,
irma.peiponen@arabianranta.com

Varapuheenjohtajat

Eino Huotari
eino.huotari@kolumbus.fi
Tiina Vilponen
tiina.vilponen@gmail.com

Hallituksen jäsenet

Robert Brotherus
robert@iki.fi
Eeva Karttunen
eeva.hanno@karttunen.org
Jari Papunen
jari.papunen@eduouka.fi
Gun Winter
+358 (9) 555 245

